

Budapest

József-körút 29. sz.

A KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:
Helyben és vidéken postaküldéssel 12 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kitartás« című jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 48.314.900. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *benedekfalvi Dr. Luby Gyula* máv. titkár és ügyész.
Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *Fábián Lajos* mérnök, *Ilkey László* székesfővárosi hiv. főnök, *Dr. Bankos Károly* máv. f., *Vécsey Frigyes* máv. altiszt, *Horváth István* mozdonyfőszereelő.

Az egyesület tagjait illető kedvezmények.

A tagsági jogosultság első évében:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona baleseti segélyben.
b) Baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeggel kárpóttatik.

A második évben:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első évben.
b) Ha a tag elhal, az általa a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 500 korona halálzási segély fizetetik.
c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona halálzási segély fizetetik.
d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona betegsegélyre tarthat igényt.

A harmadik évben:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első és második évben.
b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezményezettnek 1000 korona halálzási segély adatik.
c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 300 korona fizetetik.
d) Ha a tag 4 héten túl beteg, 6 héten át hetenkint 10 korona betegsegélyre tarthat igényt.

A negyedik évtől kezdve:

a) Baleset elleni biztosításban, úgy mint az első, második és harmadik évben.
b) Ha a tag elhal, a tag által a belépéskor megnevezett kedvezménye-

zettnek 2000 korona halálzási segély fizetetik ki.

c) Ha a tag neje elhal, a férjnek 500 korona fizetetik.

d) Ha a tag 4 héten túl beteg, hetenkint, 6 héten át, 10 korona betegsegélyre tarthat igényt.

Ezek képezik a biztosítottaknak **A)** csoportját, míg azok, akik a **B)** csoportba óhajtanak belépni, az itt felsorolt pénzbeli kedvezményeknek csupán felét kapják.

Ezen kedvezmények ellenértéke fejében az utóbbi csoportba belépők az első évben havi két korona, a második évtől kezdve havi 2 korona 50 fillér tagsági díjat, az **A)** csoportba belépők pedig az első évben szintén havi 2 korona, a második és a következő években havi 5 korona tagsági díjat fizetnek.

Ezen kedvezményekben a tagok mindaddig részesülnek, amíg az egyesület tagjai maradnak; a balesetbiztosítás azonban a 60 éves életkor betöltése után megszűnik.

Azok, kik az egyesületbe való belépéskor már 45-ik életévüket elérték, a fent felsorolt kedvezményeknek csak felét kapják.

Aki 55-ik életévét elérte, az egyesületbe fel nem vételik.

Mindezekon felül úgy az **A)**, mint a **B)** csoportba tartozó tagoknak a következő kedvezményekre van igényük:

Peres és perenkívüli ügyekben csupán a készkiadások felszámítása mellett ügyvédi képviselőben részesülnek.

A »Kitartás« című hetenkint megjelenő lapot díjtanul kapják.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Betegsegélyek folyósítása tárgyában. Ámbár, hogy egyesületünknek ezidei közgyűlése szigoruan körvonalozta a betegsegélyek jogosult voltának határait és ámbár ezt a közgyűlési határozatot lapunk 21-ik számában szószerint közöltük, még mindig igen sok azon egyesületi tagoknak száma, akik jogosulatlan esetekben is kéri az egyesület vezetőségétől a betegsegély folyósítását. Ez pedig nemcsak nagyon sok dolgot ad az egyesület vezetőségének, hanem magára az egyesületre nézve igen tetemes költséggel is jár.

Szükségesnek látjuk ennél fogva, hogy a közgyűlésnek eziránti határozatát újból közöljük a tagokkal:

Kimondja a közgyűlés, hogy betegsegélyre csakis azon esetekben van az egyesületi tagnak ezentul igénye, ha az alapszabályban megjelölt ideig ágyban fekvő beteg volt és orvosilag minden kétséget kizáró módon betegnek

elismertetett; továbbá olyan esetekben, ha az egyesületi tag mulékony természetű balesetet szenvedett és ebből kifolyólag az alapszabályban megjelölt ideig — bár nem ágyban fekvő beteg — de teljesen munkaképtelen volt.

Felkérjük ennél fogva tagjainkat, hogy a betegsegélyek iránti beadványaikkal csakis az ilyen indokolt esetekben forduljanak az egyesület vezetőségéhez, nehogy más esetekben nekünk hiábavaló munkát, az egyesületnek fölösleges kiadásokat, önönmaguknak pedig szükségtelen csalódásokat okozzanak.

Itt ismét a bizalmi férfiakra háramlik az a komoly feladat, hogy a tagokat megfelelően kitanítsák és ezt az ügyet úgy az egyes tagok, mint az egyesület összeségének érdekei szem előtt tartásával a helyes mederbe tereljék. Kiváltképen pedig arra ügyeljenek, hogy minden visszaélesi szándék felderíthessék s az egyesületnek illetévaló megkárosítása megakadályoztassék.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 25. számában kimutatott segélyösszeg 8300 korona.

Balesetsegélyek.

Lapunk 25. számában kimutatott segélyösszeg 13.026 korona 66 fillér

Betegsegélyek.

Lapunk 25. számában kimutatott segélyösszeg 4065 korona

Olvasóinkhoz.

Folyó évi július hónap 1-jével új előfizetést nyitunk lapunkra mindazok számára, akik egyesületünknek nem tagjai, de akik úgy a balesetbiztosításnak kedvezményében, mintegy komoly és tartalmas hetilap hasznos, szórakoztató olvasmányában részesülni akarnak.

Lapunknak eddig megjelent számai tesznek tanubizonyságot róla, hogy ilyen komoly, tárgyilagos és tartalmas egyesületi közlöny — legalább ebben a szakmában — ez idő szerint nincs sehol az országban. De nincsen olyan lap sem, amely a balesetbiztosítás kedvezményét mindenkinek, kivétel nélkül, oly olcsó árban nyújtaná, mint a mi heti közlönyünk.

Nem egyesületi tagok részére a lap előfizetési ára havonként egy korona. Ennek ellenében megkapják az előfizetők a minden vasárnap megjelenő lapot, és a »Nemzeti Baleset-Biztosító Részvénytársaságnál« 2000, azaz kétezer koronáig vannak biztosítva halált okozó, vagy állandó és teljes munkaképtelenséggel járó baleset ellen, szintugy ezen 2000 korona arányában minden olyan baleset ellen, amely részleges, de állandó rokkantságot okoz. Erről a biztosításról minden előfizető — aki nem a »Kitartás«-egyesületnek tagja — egy külön biztosítási kötvényt kap.

Ezen lapelőfizetés nem tévesztendő össze magával az egyesületi tagsággal. Mert az egyesületi tagok úgy mint eddig, továbbra is díjtalanul kapják a lapot és az azzal járó összes kedvezményeket. Akik pedig még nem egyesületi tagok, de a lap élén felsorolt kedvezményeket óhajtják elérni, azoknak nem elég csak magára a lapra előfizetniök, hanem szabályszerű felvételi igazolvánnyal az egyesületbe való felvételt kell kérelmezniök.

Egyesületünknek minden egyes tagját felkérjük, hogy a lapot minél szélesebb körökben ismertessék, megkedveltessék és ezzel nemcsak az egyesületnek, hanem önönmaguknak is hasznot hajtsanak. Mert az egyesületnek terjeszkedése és megerősödése minden egyes tagnak megerősödése egyuttal. Különösen a bizalmi férfiakat kérjük, hogy úgy a lapnak, mint az egyesületnek érdekeit ebben az irányban is karolják fel és terjesszék, a kellő felvilágosításokat, útbaigazításokat minden irányban megadják s a lap külön előfizetési díjait szokásos úton juttassák az egyesület pénztárához.

Újból hangsúlyozzuk, hogy nem egyesületi tagok részére az előfizetési díj — baleset ellen való biztosítással együtt — havonként egy korona, negyedévenként három korona, fél évenként hat korona, egész évre pedig tizenkét korona.

Vasuti tisztviselők mozgalma.

(T. A.) A hegy megmozdult.

És mozgásában megremegett a talaj, életre kelt minden kődarab.

Csak egy szellőcske, csak egy fuvallat kellett hozzá pedig, hogy ezt az óriási tömeget mozgásba hozza. Csupán egy piczinyke kis lökés, nem is a közepén vagy középről, hanem egy alig megfigyelt sarokból — és a kolosszus nagy erővel és gyorsasággal kezdett törtetni előre . . .

Mi okozta ezt a csodát? Mi adja magyarázatát ennek a természeti tüneménynek, mely káprázatos egymásutánban bukkant elő a semmiségből és nőtt valósággal imponáló óriássá?

Semmi egyéb, minthogy a legérzékenyebb ideg, az életfentartási ösztön idege került ki hirtelen a napvilágra. Az az ideg, amely oly sokáig és oly gondosan lett mindig takargatva, hogy napsugár ne érje, harmat ne éltesse, szél ne tépázza, fagy ne dermessze. Az az ideg, mely fásult bizsergésben, ha adta jelét, hogy van. Az az ideg, mely már annyi sok fejtörést okozott ezzel a maga bizsergésével doktoroknak, pácienseknek egyaránt. Mert tény, hogy félték tőle mind a ketten; félték a kipattanásától.

Hogy miért félték? Majd most elválnak. Most, amikor kipattant magától, amikor új életet, új lelket öntött egy nagy testületbe, látni fogjuk, hogy kinek volt oka olyan soká félni tőle és félni az ő megbolygatásától. Most fog kiderülni, hogy ez az ő kipattanása válik-e hát hasznára vagy kárára valakinek és hogy ki lesz az a valaki? Hogy volt-e oka bárkinek is félnie ettől a kipattanástól, — oly soká félnie? . . .

No de ne beszéljünk rébuszokban. Nevezük meg a gyermeket a maga nevéen.

A m. kir. államvasutak tisztviselői kara, melynek igen sok tagja, tagja a mi egyesületünknek is, országos mozgalmat indított a maga anyagi helyzetének megjavítása, szolgálati viszonyainak a mostaninál jobb mederbe való terelése érdekében.

Fiume állomásnak 40 tagból álló hivatalnoki kara volt az, mely egy szép napon kibontotta a zászlót és annak suhogása mellett kiáltotta be az anyaországba ezt a két varázslatos erejű szót:

»Kenyeret és jogot!«

Az anyaországban pedig, mintha hosszú álomból ébredtek volna fel a szárnyas kerékek derék harcosai, egyszerre ezerszeres zúgással támadt fel a viszhang erre a kiáltásra

és ha volt joga valaha ama szálló ige alkalmazásának, hogy: a Kárpátoktól az Adriáig, most istenigazában megvalósult ennek a mondásnak az igazsága. Nem telt belé csak néhány rövidke nap, s az ország szive a magyar vasuti tisztviselők olyatén tömörülésének volt szemtanuja, amilyen tömörülésre ezt a testületet semmiféle hatalmi szózat összehozni nem tudta volna. Közele és távoli vidékek vasuti tisztviselői siettek ide az első szóra, az első felhívásra olyan nagy számban, hogy tömegükkel szinte elnyomták a fővárosi központi tisztviselői kar töredékét. Elősiettek, hogy ezekre menő kartársaik nevében élő tanubizonytságot tegyenek arról, miszerint mostoháknak tudják, mostoháknak érzik magukat a társadalomban, a haza hatalmi tényezőinek gondoskodásában. Elősiettek, hogy feltárják a maguk panaszait és orvoslást kérjenek a rég fájó sebek gyógyítására.

»A kor követelményeinek megfelelő fizetésrendezés és szolgálati pragmatika kieszközlése«.

Ez volt, amit hangoztattak, ez volt, amit az országtól kérni akarnak.

Csak *kérni*. Mert senki ne higgye, hogy ezek az emberek csupán azért, mivel ők vasutasok — okunk van rá, hogy ezt így ki-mondjuk — a maguk céljainak elérése érdekében más eszközökhöz is tudnának vagy akarnának folyamodni, mint a szolgálati fegyelmem, a haza polgárainak közérdeke szempontjából nem kifogásolható eszközök. Senki ne higgye, hogy az ő kötelességtudásuk, az ő fegyelmezettségük oly laza, hogy csak egy perczig is megféledeznének arról a végcélről, amelyet minden jó hazafi a maga imádságának kell, hogy tartson: a haza jó hírve, boldogulása és felvirágzásának előmozdításáról. Ez jellemzi legjobban a magyar vasutast; ez különbözteti meg őt a külföld hasonló testületeitől. Nem rajta fog mulni, ha ez a szellem esetleg csorbát szenved majd a magyar vasuti társadalomban . . .

Sokszor és sok helyről hallottuk most rövid időn belül azt a kifakadást, hogy a magyar államvasuti hivatalnokok mozgalma nem jogosult és nem időszerű. Nem pedig azért, mert ugyis jobban vannak javadalmazva, mint a többi állami tisztviselők, s amíg azok helyzetén javítva nem lesz, kár nekik ilyen követelésekkel előállaniok.

Hát mondanánk ám mi erre valamit. Nem sokat ugyan, sem nem valami kiválóan bölcs doigot, de aki akarja, érthet belőle. Azt tartjuk mi, a magunk nyelvén szólva, hogy aki nem tud arabusul, az ne beszéljen arabusul

Vagyis, hogy aki nem ismeri a vasutat és nem ismeri a vasuti szolgálatot, az ne bírálja a vasuti embernek életét és cselekedeteit. Mert az olyan dologban vállalkozik a kritikus szerepére, amely dologhoz — nagyon enyhén szólva — még csak nem is konyit. Lévén az régi és szent igazság, hogy nincsen ország a föld kerekiségén, melynek lakói tájékozatlanabbak, tudatlanabbak lennének ezen immár leghatalmasabb közgazdasági tényező belső rugóinak ismeretében, mint hazánk.

Nálunk valaki, ha néhány szegény kalauzt összeszamarazott, néhány földhözragadt málházót agyonmarházott, pénztárnokot, főnököt gorombán letorkolt vagy panaszkönyvi novel-lákkal megboldogított — abban a szent meggyőződésben él, hogy ő már mostan kész vasuti szakember. Hogy mi az a szolgálati felelősség, mely folyton börtönillattal megtöltve teszi élvezetesebbé a hosszú éjszakák kínos-keserves tengődését; mi az a szolgálati érdek, mely azt a szegény vasuti családot egész életén át űzi, hajtja egyik helyről a másikra, egyik nyomoruságból a másikba; mi az a testi sinylődés, lelki felfordulás, mely 10—20—30 esztendő folytonos és lázas éjjeli szolgálat-tétele révén viszi futólépésben az enyészett felé azt a lenézett vasutast: arról neki fogalma nincs. Sőt nem is iparkodik azon, hogy fogalma legyen. Aminthogy a mi közönségünk még azon sem iparkodik, hogy önönmagát megismerje. Mert ha ezt tenné, megint látnia kellene valamit, amit nem szívesen lát: azt, hogy mit jelent egy ember életében az, ha 20—30, vagy még több esztendeig is a t. cz. közönség szolgálatában állott . . .

Szó sincs róla, vannak ennek a testületnek jóakarói is a magyar társadalomban. Komoly, megfontolt férfiak, akik megértik hivatásunk fontosságát, átérzik életünk nehézségeit. Ezek, meg vagyunk róla győződve, nem fognak gáncsot találni a vasuti tisztviselők mozgalmában, mert régóta tudják, hogy vasuti embert más tisztviselővel egy kalap alá vonni, annak hivatását más tisztviselőnek hivatásával összehasonlítani nem igen lehet. Nem a vasutas az, aki gyöngébb legényként kerülne ki az ilyen összehasonlításból.

A m. kir. államvasutak hivatalnoki kara mindamelllett csak a maga igazában, a maga erejében bizik, amikor az ország sorsának intézői elé lép, hogy a maga számára is megkövetelje tőlük azt, ami őt, mint a haza leghasznosabb és legjobban kihasznál munkásainak egyikét, joggal megilleti. Nem nézi azt, hogy mit kap a másik; nem igyekszik azon,

hogy annak a leszólásával tetézze a maga érdemeit. Neki elég megállania az ország színe előtt és büszkén, emelt fővel mutatni reá mindarra a gazdagságra, arra a fejlődésre és jólétre, mindarra a nagy haladásra, melyet ama bizonyos szárnyaskerek hozott magával hihetetlenül rövid korszak leforgása alatt; neki elég hivatkozni arra, hogy annak a szárnyaskereknek ő volt a tengelye.

. . . A tengelynek pedig immár nagyon fogytán van a kenőcse.

Az artézi kutak eredete.

A mint már sok mindenben, úgy az artézi kutak dolgában is hazánk jár legelő az egész világon, mert fő- és székvárosunk forró vizet adó városligeti kútja csaknem 1000 méter mélységre hatol a föld gyomrába.

Ezenfelül a magyar alföld több városában kitünő artézi kutak szolgáltatják a vizet.

E kutakról mindenki tudja, hogy önmagától felbugyogó vizet szolgáltatnak, de elnevezésük sokakat azon hiedelemre vezethet, hogy e találmányt Franciaországnak köszönhetjük, hol már a 12-ik században az Artois departementban nagyban divatoztak.

Maguk a francziák — kik különben mint kiváló specialisták, csak kevés enciklopedikus ismerettel dicsekedhetnek — midőn Mulot, a mi városligeti kutunkkal vetekedő híres grenelléi artézi kutat fúrta: általában azon véleményben voltak, hogy e találmány egészen új dolog. Pedig csak kissé tüzetesebb kutatás után is arról kell meggyőződnünk, hogy a régiek ebben is — mint sok más ujnak tartott találmányban — megelőztek bennünket s az artézi kutak eredetét, ha nem is az özvíz előtti időben, de mindenesetre igen régi korban kell keresnünk.

A Libanon alatt elterülő terméketlen és lakatlan síkság, valaha az ókornak legtermékenyebb vidéke volt. A pálmaligeteket és olajfa-erdőket, a meddig csak a szem elláthatott, mindenütt mesés termékenységű zöldségkertek és arany fűrtöket érlelő szőlők váltották fel. Az utas mindenütt üdülést talált az árnyas fasorokban, s a legízletesebb gyümölcsökkel csillapithatta szomját és éhségét.

E gyönyörű síkság élelmezte Balbek és Palmyra város lakóit s termékenységét az emberi kéz által vájt mesterséges forrásoknak köszönhette, melyek oly bőven adták az üdítő vizet, hogy valóságos folyókat alkotva öntözték e mai napság kopár homokból álló területet.

Wood és Darwin jeles angol tudósok beutazták e környéket s tudományos munkájukban felette érdekesen írják le a palmyrai romokat. A történelem s a hagyományok útmutatásai nyomán alaposan következtették, hogy e romjaik után itélve is nagyszerű városok csak dús és termékeny vidék által lehettek övezve. Kutatták tehát az okot, mi e kietlen sivatagot ily termő erő kifejtésére bírhatta s a felhánt romok alatt egy hatalmas vízvezeték rendszerének nyomaira találtak. A jeles tudósok távolról sem elégedtek meg az eredménnyel. Sokáig tanulmányozták a környéket s kutatták azon rendkívüli külerő nyomait, mely e virágzó helyet ho-

moksivataggá varázsolta. Fájdalom, pozitív eredményt nem voltak képesek felmutatni s így velük együtt csak sejthetjük, hogy erős földrengés okozhatta a pusztítást. Más irányba terelte a földalatti folyamokat s így kiapasztva a bugyogó forrásokat, megfosztotta éltető elemétől a sivó homokot, mely így rövid idő alatt visszanyerte előbbi alakját s kietlen területéről csakhamar jobb hazába menekültek a virágzó városok koldusbotra jutott lakói.

E kutak ép oly régieknek látszanak, mint Palmyra legrégebb templomai, s ha meggondoljuk, hogy a város alapítójaként Salamon király szerepel, akkor elmondhatjuk, hogy ez uralkodó idejében már ismerték az artézi kutakat.

De a kutató emberi szellem, melynek működése előtt mindinkább oszlik a homály, nem elégzik meg ez eredménynyel, hanem az artézi kútnak, mint sok más újabbnak látszó találmánynak, eredetét is az ősidők messze-ködében keresi.

A szentírás szavai szerint Mózes forrást fakasztott vesszejével a sziklában, midőn az Egyiptomból menekülő zsidóságot a pusztán keresztül vezette.

Vajjon Jákob könyvében leirt ama tény, hogy forrást fakasztott a sziklából (prorum pere iussit rivos de rupibus), nem azt jelenti-e, hogy Mózes érczeső segélyével hozta fel a föld méhéből a vizet?

Különben az egyiptomiak a legrégebb idők óta ismerték az artézi kutakat: Lenormant egy régi emlékkő feliratait tanulmányozva, azon e kutak fúrás módjának hű leírását találta; ez emlékkő II. Ramses királynak idejéből származott, 1536-ból, a keresztényen aera előtt. Különösen említésre méltó, hogy az ott leirt eljárás tökéletesen megfelel az artézi kutak még most is sok helyen alkalmazott furási módjának, mely szerint egy érczesövet egy köteleken függő nehéz vassúlyok segélyével levernek a földbe.

Egy angol tudós állítása szerint a kínaiak is ugyanígy furták kútjaikat a fentebb említett időnek megfelelő korban.

De legérdekesebb e tekintetben Olympiodor byzanti történetíró feljegyzése, mely szerint Afrika népei a Sahara sivatag oázain nagy mélységű kutakat furtak, melyekből bugyogott a víz. Franciaország az utóbbi időben nagyon sokat tett Afrika belsejének felkutatására és a Saharán keresztül vezetni szándékolt vasut által tervezi annak benépesítését. Legutóbbi missió egyik mérnöke az Institut elé terjesztett jelentésében határozottan ellene mondott a vasut egész vonala kiépítésének. Szerinte a vasutvonal kiépítése lehetetlen, mert más akadályoktól eltekintve, a Számum minduntalan betemetéssel fenyegetné, de indokolt előterjesztésében azon előterjesztést tette az akadémia előtt, hogy artézi kutakat furjanak a tervezett vasutnak egész vonalán. E kutak körül mindenütt termékeny oázok fognak képződni s ezek a homokfúvások ellen természetes védgátjai lesznek a vasutnak. Ez oázok rövid idő alatt benépesíthetők, s a már lakott és megtermékenyített területen fokozatosan lehetne kiépíteni a vasutat.

Ime tehát ez eszme sem új, s ha hitelt adhatunk Olympiodor byzanti történetíró fentebb idézett állításának: akkor a Sahara-sivatagon elszórt oázok sem a véletlennek vagy a természet önműködésének köszönhetik létüket, hanem az emberi kéz által furt artézi kutak jótékony hatásának.

Sehan M. angol utazó 1727-ben megjelent utleírásában írja, hogy »az arabok néha 100 sőt 200 öl mélységű kutakat ásának, melyekben mindig bő vízre találnak. E czélból különféle kavics- és homokrétegeket furtak át, míg egy bizonyos kőrétegre találnak, mely nagyon hasonlít a palakőhöz s erről tudják, hogy közvetlenül alatta van az, a mit ők Bahar-Tahtnak vagy földalatti tengernek neveznek.«

»E követ nagyon könnyű furni s ezután oly nagy hirtelenséggel és bőséggel bugygyan fel a víz, hogy a kutban dolgozó munkások sokszor a legnagyobb elővigyázat dacára is odafutnak.«

A mint fentebb említettük, Franciaországban már a XII. században divatoztak e kutak, úgy Artois grófságban, mint Picardiában. Legrohamosabban terjedtek el Bethun környékén, hol a földalatti források oly közel voltak a föld felületéhez, hogy elég volt egy aránylag felette csekély lyukat furni, hogy azonnal nagy bőséggel bugyogjon fel belőle a víz.

Németország és Alsó-Ausztria sem maradtak hátra, míg Olaszországban csak később, leginkább Modena és Bologna környékén, ösmerték a bugyogó vizű kutakat: Cascini Urbino várában oly kutat furatott, melynek vize 15 láb magasságra szökött fel.

III. Henrik uralkodása alatt, körülbelül 1580-ban Nicolas Waser, Hun Jean Spronde és Paul La Freille kizárólagos szabadalmat nyertek a királytól, hogy az alatt fekvő mély helyekről magasra emeljék a vizet s hogy emberi vagy állati erő alkalmazása nélkül folytonosan bugyogó forrássá alakíthassanak minden kutat.

A törökök, de még inkább az arabok által elfoglalt területeken állandóan fenmaradt az artézi kutak fúrásának titka, s Franciaországba is valószínűleg Algériából származott át.

Az artézi kutak Franciaország némely mostohább vidékein föld-öntözésre is használtatnak, s így igen nagy hasznot hajtanak. Az öntözés e neme annyival előnyösebb, mert e kutak 100—200 sőt még több méternyi mélységgel bírván, 25—30 fok hőmérsékű vizet szolgáltatnak. Már pedig a langyos vízzel való öntözés nagyban elősegíti a tenyészetet s a korai termelést.

Az artézi kutak fúrásának költsége természetesen nagyon változó, s attól fogva, hogy lágyabb vagy keményebb rétegeken kell-e áthatolni s továbbá, hogy milyen mélységben találjuk fel a kívánt bugyogó forrást.

Franciaország keleti részében, különösen a Pyrenéek közelében egy ily kút 10—15,000 frankba kerül, míg Páris környékén már 1000 frank költséggel oly artézi kutat lehet létrehozni, mely 70—80 méter mélységből elegendő vizet szolgáltat 20—25 holdnak állandó öntözésére.

A boszorkányok korából fenmaradt hagyományok szerint a régi időben varázs-vesszővel keresték meg a vizet, vagyis ennek segélyével állapították meg azon helyet, ahol kutakat furtak.

A 60-as években Debreczenben is járt egy francia abbé, s állítólag ilyen varázs-vessző segélyével jelölte meg azon helyeket, ahol a város a nagy Hortobágyon kutakat furatott, de bizony ezek közül sem sikerült mindegyik.

Egy Blanchon Alfonz nevű francia tudós nemrég alaposan foglalkozott e kérdéssel és figyelembe veendő utasításokat adott arra nézve, hogy milyen helyeken lehet bővizű kutakra találni. Szerinte szárazság idején, napfeljötté előtt, gondosan

meg kell figyelni a környéket. Ahol opálszinű, halvány köd borítja a földet, ott kétségtelenül bővizű kutra találunk.

Nagyobb meleg idején a föld alól felszálló pára ide vonzza a bogarakat is, amelyek ilyen helyeken nagyobb mennyiségben repkednek a föld felett.

Benedekfalvi dr. Luby Gyula.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Máv. tisztviselők mozgalmá. A m. kir. államvasutak hivatalnokai országos mozgalmat indítottak avégből, hogy fizetésük a kor követelményeinek megfelelően rendeztessék és hogy részükre a szolgálati pragmatika elkészítettessék. A mozgalom megindításához a fiumei hivatalnoki kar adta meg az impulzust, a zágrábi üzletvezetőség hivatalnokainak erélyes támogatása mellett. A fiumeiek által kibocsátott felhívás folytán a fővárosi máv. hivatalnokok is tömörülni kezdtek s együttes megállapodáshoz képest a m. kir. államvasutak összes tisztviselőinek bevonása mellett Budapestre 1901. június 22-ére országos jellegű értekezletet hívtak egybe.

Az értekezlet a »Magyar Vasuti és Hajózási Club« nagytermében — melyet a club igazgatósága a legnagyobb készséggel bocsátott az előkészítő bizottság rendelkezésére — a kijelölt napon este 7 órakor tartatott meg. Az értesítés szétküldéséhez rendelkezésre állott idő rövidsége dacára ezernél több tisztviselő gyűlt egybe az ország minden tájáról s nagyobb számban voltak képviselve a vidéki kartársak, mint az igazgatóságbeliek.

Az országos értekezleten *Bóczán Elemér* ellenőr, debreczeni állomási főnök elnökölt, a jegyzői tisztelet *Motesiczky Hugó* osztályvezető titkár (Debreczen) és *Temesváry Alajos* ellenőr, lapunk felelős szerkesztője (Budapest) látták el.

A fiumei, majd a zágrábi küldöttség által benyújtott határozati javaslatokat, melyek szerint a kormány és az országgyűlés felkéreessenek, hogy a máv. hivatalnokok fizetését a kor követelményeinek megfelelően rendezzék és részükre a szolgálati pragmatikát elkészítsék — az értekezlet egyhangulag, nagy lelkesedéssel elfogadta s csak afölött indult meg igen beható és magvas vita, hogy vajjon a kérvényben a kedvezmények megadása záros határidőkhöz köthessék-e vagy sem. E vitában részt vettek Soós Miklós, dr. Szabolcsy Antal, Erdélyi Béla, Hosszu Antal, Kelecsényi Hugó és még többen s az értekezlet, dr. Szabolcsy Antal módosító indítványához képest, végre akként határozott, hogy a záros határidő kikötésétől eláll. Elhatározta azonban, hogy a mozgalom további vezetésére kijelölendő bizottság mindaddig permanenciában marad, amíg a hivatalnoki karnak ezen kérései teljesítve nem lesznek. E bizottságba az igazgatóság 65 tagot, minden üzletvezetőség 15 tagot (5 központi, 10 vidéki), minden önálló műhely 2 tagot s a szegedi központi leszámoló-hivatal szintén 2 tagot küld ki, és pedig július hó 1-éig. A kormányhoz és a képviselőházhoz beterjesztendő memorandum tervezetét a budapesti bizottság fogja elkészíteni és hozzászólás végett minden egyes vidéki bizottságnak elküldeni. Julius végéig azután újabb országos értekezlet fog egybehívni, amely véglegesen határoz a memorandum szövege s a további teendők iránt.

A folyó hó 22-iki országos értekezlet határozmányából kifolyólag annak tárgyalási jegyzőkönyve kinyomatik s az összes érdekelt szolgálati főnököknek megküldetik. A vidéki bizottságok a maguk megalakulását Temesváry Alajos ellenőrrel közlik (Budapest, VI., Andrássy-ut 75. sz.) s ugyanide küldendő a budapesti bizottságba történő kijelölések is. Az erre vonatkozó felhívás szintén széjjel küldetett már.

Az értekezlet által elfogadott határozati javaslat szövege a következő:

»A máv. hivatalnokai fizetésüknek a kor követelményei szerint való rendezését és szolgálati pragmatikájuk megalkotását kéri. Céljük elérésére testületté alakulnak olyképp, hogy Budapesten országos főbizottságot, az üzletvezetőségek székhelyein és az ország egyes nagyobb állomásain pedig albizottságokat alakítsanak, mely utóbbiak egymás közt, valamennyien pedig az országos főbizottsággal az összeköttetést fentartják. A kivitelre nézve elhatározzák, hogy a szolgálati pragmatikára és a fizetés rendezésére vonatkozó kívánásaik előterjesztése végett memorandumot szerkesztenek, melyet a miniszterelnöknek, a kereskedelmi miniszternek, a pénzügyminiszternek és a parlamentnek adnak át. A memorandum szerkesztését a kiküldött bizottságra bizzák azzal, hogy legkésőbb két hét alatt újabban összehívandó ülés elé terjeszse. Elhatározzák végül, hogy a végrehajtó-bizottságot úgy szervezik meg, hogy tagjai közé beválasztanak az igazgatóságból hatvanötöt, az üzletvezetőségek tisztikarából tizenötöt, a műhelyek egyenkint kettőt küldenek, a központi leszámoló-hivatal szintén kettőt. A bizottság a cél teljes eléréséig permanenciában marad.«

A máv. hivatalnokainak ezen mozgalmát megelőzte az állami tisztviselők hasonirányu mozgalma s talán nem lesz érdektelen, ha a fővárosi lapoknak múlt vasárnapi bő közleményeire és biztató cikkeire már hétfőn megjelent ezt a *felhivatalos közleményt* is mindjárt ide iktatjuk:

A jövő évi költségvetés. A »Pol. Ért.« jelenti: Az egyes miniszteriumokban már javában dolgoznak a jövő esztendei költségvetés előirányzatán s nemsokára befejeződnek a munkálatok, a mikor is beterjesztik a pénzügyminiszteriumba. A pénzügyminiszter most átiratot intézett az egyes reszortminiszterekhez, figyelmeztetve őket, hogy a költségvetés előirányzatánál lehetőleg takarékoskodjanak s ne lépjenek túl az idei költségvetés határát, sőt ha lehet, az összeget redukálják. . . . Hm!

A természet játéka. Érdekes esetet jelentenek a felvidék egyik községéből, Horlyóról, mely eset tanubizonyságot tesz arról, hogy a természet komoly rendjébe is belekap néha a pajzánkodás. Egy felvidéki gazdaembernek a napokban megellett a tehene s nagy meglepetésére szarvast hozott a világra. Az ujszülött teljességgel az erdei vad szimptomáit viseli magán, egész kiállítása, formája szarvasra vall s különös helyzete dacára eléggé jól érzi magát. Érdekes az eset mellett felemlíteni, hogy néhány évvel ezelőtt Abara községben történt ilyesféle eset, hol vadkan kerülvén a sertés-nyájba, három-négy anyasertés került a természet játékanak hatalmába s szelid malaczkok helyett apró vaddisznóknak adtak életet.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

Az áruló.

Regény.

— Irta: M. Z. —

(Folyt.)

ELSŐ RÉSZ.

... Mikor Taylor lova az örült hajszában halálra zuzta magát, lovása a csodával határos körülménynek köszönhetette, hogy szintén ott nem veszett. Fél ájuláshoz hasonlatos állapotban kapaszkodva a ló sörényébe, Taylor csak azon iparkodott, hogy mentől előbb és minél távolabb jusson el a kaffer hóhérok közeléből. Mindegy, akárhova. Eközben azonban, inkább ösztönszerűleg, semmint megfontolásból, a kápa mellett függő revolvert a saját övébe rejtette. Mikor a ló egy ízben egy sűrű mimóza-bobrot akart megkerülni, de lovása által egyenesen ennek a bokornak szorítottatott neki, a bokor átugratása után fejével egy erős fatörzsnek zuhant és nyomban összerogyott.

Taylor messze ivben repült ki a nyeregből s a következő pillanatban úgy érezte, hogy mély vízbe bukik. Kétségbeesetten kezdett kapálódzni és kezeivel csakhamar néhány lecsüngő folyondárszárat markolt meg, amelyek segítségével legalább a víz felszínén bírta magát tartani.

Alighogy kábultságából magához tért, amit a hideg fürdő is jócskán elősegített, lódobogás zaja üti meg füleit. Ez egy pillanat alatt eszébe hozta ismét helyzetének egész borzalmasságát és az életfentartási ösztön utolsó erőlködésével igyekezett az e helyütt örvényszerűen kimosott patak másik partjára jutni. Még hallotta, amikor a kaffer az agyonzuzott ló hullája előtt megállt és amikor azután csörtetve indult az ő keresésére; még volt annyi ereje, hogy a skorpiók, mérges pókok és viperák kedvelt tanyájára, egy keskeny sziklahasadékba húzódjék be és e hasadék nyílását kuszó növényekkel takarja el maga mögött — azután ismét elhagyta ereje és alétan terült el a sziklahasadékban.

A nap már magasan állott, amikor Taylor az ájulásából felebredt. Kinzó szomjuság gyötörte és egész teste lázban égett. Nagy megerőltetésébe került, hogy a patak vízéhez kúszszon, de néhány korty ital csakhamar annyira erőhöz juttatta, hogy a moszkítóktól dagadtra szurkált arcát és kezét a hűs vízben megmártogathatta, ami végtelenül jól esett neki.

Majd a továbbiak felől kezdett töprengeni. Azzal tisztában volt, hogy itt, ebben az ösvadonban, egymagára hagyatva el kell pusztulnia; mert vadászni nem bír, másként pedig kérdéses, hogyan jut táplálékhoz. De azt is tudta, hogy az ilyen patakok mentén kisebb-nagyobb távolságokra biztosan akadnak bur telepítvények vagy egyes tanyák — farmok — és ha ő egy ilyen farmhoz el tudna vergődni, meg volna mentve az élete.

Egy kissé még megpihent, arcát és fejét ismételen megmártogatta a hideg vízben, azután végtelen kinnal feltápáskodott és elindult a sűrű bozót között felfelé, a patak folyása ellenében. Késerves egy út volt biz ez. De minél tovább vergődött, annál jobban bizonyosodott meg arról, hogy ösztöne nem csalta őt meg. Néhol tisztán kivehető

volt, hogy itt már járt ösvényen halad, és hogy a közelben emberi lakóknak kell lenniök.

Igy is este felé járt az idő, amikor a fák sűrűje közül kilépve, egyszerre egy bur telepet látott maga előtt. Néhány apró házikó, csak amugy nyers fatörzsekből durván összeróva s a házikók körül nagy, ponyvás szekerek, majdnem nagyobbak, mint a házikók.

Taylornek nem volt ideje, hogy jobban megfigyelje a telepet, mert alig hogy kilépett a fák közül, egy rakás lompos, vad komondor rohant feleje. A részből is ismerte a telepeseket, hogy azok ugyan nem igen fognak a kutyáik után sietni és azokat visszaterelni, sőt ellenkezőleg. Nyugodtan leült tehát a földre, kezébe vette revolverét és úgy várta be a kutyákat.

Ezek pedig, amilyen nagy csaholással és vérengző szándékkal törtek elő, épp oly csodálkozva állottak meg az ülő ember láttára. Körültáncolták, körülugatták, de közel nem mentek hozzá. Nyilván valami boszorkányságnak vélték a dolgot.

A telepen eközben meglehetősen mozgalmassá vált az élet. Néhány asszony, akik ruhát, miegyebet mostak a patakban, a kutyák csaholására s az idegen férfi megpillantására abba hagyták ezt a dolgukat, a közeli házakba futottak be, ahonnan megint csakhamar kijöttek, de már hatalmas puskákkal a kezeikben. Ugy látszott, hogy ezek már szokva voltak ahhoz, hogy a telepet bármilyen ellenség ellen maguk is megvédelmezzék. Ebben pedig még segítségük is akadt, mert holmi süvölvény gyerekek is már követték anyáik példáját és fegyverrel kezükben tértek oda vissza, ahonnan az idegen megjelenése legkedvesebb játékuktól, a malomépítéstől üzte volt el őket — a patakhoz. Az apróbbja, az bent maradt a házakban.

Az asszonyok egy része, valamint a felfegyverkezett gyerekek is, figyelő állásban maradtak a patak és a házak közelében, három asszony pedig egyenesen ama hely felé tartott, ahol a kutyák nem szívélyes vendéglátással ugráltak körül az idegent.

Az asszonyok legidősebbike, egy szikár, csontos, magas alak, lövésre készen fogta puskáját és úgy ment egészen közel Taylorhoz. Mig társnői a kutyákat csitították, az asszony kemény, érdes hangon támadt rá Taylorra:

— Ki vagy? Mi járatban vagy erre?

— Nem látjátok, hogy egy szegény sebesült vagyok, aki már nem bír tovább menni a maga erejéből? Ha van irgalom bennetek, meg fogtok segíteni egy kis brandyvel és egy harapás étellel. Majd azután megmondom, hogy ki vagyok... meg azt is, hogy miként kerültem ide.

Az igaz, hogy kinézése több volt mint szánalmas. Hanem ezek a nők hozzá voltak ahhoz szokva, hogy semmi idegennek a szavaiban ne bizzanak. Kivált ne az olyanéiban, aki úgy toppan közéjük, mint ez is itt, ni.

A kutyákat tehát elkergették tőle, őt magát pedig kényszerítették, hogy felkeljen és elöttek a telepre menjen. Ha tényleg meg van sebesülve, majd ott megvizsgálják és amennyire lehet, segítenek rajta. Csupa óvatosságból azonban a revolvert is elvették tőle.

Hogy szavai igaznak bizonyultak, a bur asszonyok az egyik házikóban ágyat készítettek neki és gondos ápolás alá vették Taylor még csak arra várt, hogy a férfiak is haza érkezzenek, akik bizonyára a nyájaikkal járnak szerte az erdőségen és pusztákon. Mindenáron kezet akart szoritani a telep legnagyobb urával, a családfővel, mert ez a kézszorítás annyit jelent, hogy az idegen, bárki legyen is, amíg az ilyen pátriárka telepén tartózkodik, a vendégjog szentségénél fogva minden veszedelemtől meg van óva.

Óreg este lett, mire a férfiak egy része hazatért. A többiek künt maradtak éjszakára is, a cserényekbe zárt nyájak őrizete végett.

A családfő, egy tagbaszakadt, fehér szakállú öreg bur, sokáig figyelte és nézte szótlanul Taylornak arcvonásait. Mintha emlékezetében kutatott volna, hogy látta-e ő már valahol, és hol látta ezt az arcot.

— Mi a neved, jó ember? — kezdé végre.

— James Taylor.

— Tehát angol?

— Nem. Én afrikander vagyok.

— Azért mégis csak angol. Mi járatban kerültél erre?

— A fokföldről jövök s az északi gyémántbányák felé igyekeztem. Túl a hegyeken azonban kaffer rablók támadtak meg s miután mindenemet elszedték és egy golyót röpitettek a hátamba, ott hagytak a vadon közepén. Mikor feleszméltem, emberi lakóhelyet kerestem és nagy kinnal s vergődéssel jutottam el ideig.

— Furcsa biz ez nagyon, hallod. Már mint ezek a kaffer rablók. Talán ők kötözték be oly szakértelemmel a sebet? Avagy ők voltak azok, akik nemcsak a revolvert hagyták meg nálad, hanem még vert aranyakat, igazi, jó aranypénzt is tettek a zsebeidbe? . . .

Taylor felelni akart.

— Hagyjuk ezt most, fiam. Angol is vagy, gyémánt-vadász is vagy. Tehát kettős ok arra, hogy ne higgyek szavaidnak. De most vendégem vagy. Bárki légy, bárhonnan jöttél, nyugodtan pihenheted ki magad hajlékomban. Ég veled!

Taylorban ezekre a becsmérő, lealázó szavakra ismét felébredt a vad fajgyűlölet és szikrázó szemekkel nézett a kifelé haladó öreg bur után.

Majd nemsokára hallotta, hogy kívülről rázárják az ajtót és hogy a küszöbre valaki ágyat vet magának. Mikor már minden elcsendesedett, két pattanás hallatszott be hozzá, mint mikor valaki a puská ravaszait huzza fel.

Tehát nemcsak nem biznak benne, hanem még őrzik is. Annál jobb.

(Folytatása következik.)

A holt kéz.

Irtá: Virter Ferencz.*)

El Caney volt a szintér: Cuba szigetén, június havában.

Két napon át tartott a küzdelem, a szuronyviadal: hidalgó és yankee állot ak egymással szemközt az izzó nap hevében, a Cuba-Libre eszméjeért. . .

*) Szerzőnek: *Atlanti történetek* című művéből, mely kiadóhivatalunk útján is megrendelhető.

Másodnapra kitűzték El Caney várfokára az amerikai csillagos lobogót. A spanyol katonaság egy része fogságba került, másik része a vadonokba bujdosott.

Azután beállott a csend.

A 22. amerikai gyalogezred a sűrű dudvával benőtt el-caney-i sík homokbuczkái közt ütötte föl sátorát — a folytatásra várva . . .

* * *

— A fiuk unatkoztak. Tíz napon át feküdtünk tétlenül a homokbuczkák közt. . . Mac Hurst hadnagy nem az ütközetben esett el. Az ő végének egészen más a története.

Captain Powell, az ötödik század parancsnoka, mondotta el nekünk e történetet valamelyik este a háboru befejeztével, a Scindia csatahajó tiszti dohányzójában, útközben hazafelé. . .

— A fiuk unatkoztak. De nem is volt sok mulatság a mi számunkra ott. Nappal a velőt égető hőségben alig mertük a sátrak árnyékát elhagyni. Éjjel pedig a mosquitok lopták meg álmunkat.

A főhadosztály hét mérföldnyire tőlünk El-Paso alatt feküdt Wheeler tábornokkal. Bennünket hátvédül helyeztek a dudvák közé.

Sohasem fogom azokat a napokat elfeledni.

Történni, semmi sem történt. Emlékezni sem mire sem tudtunk. — De az a nyomott hangulat, az elcsigázott lelkek véghetetlen honvágy-érzete és a rettenetes klíma elbutító, tompa hatása . . . azoknak az emlékeit örökre viselni fogjuk.

A nappalokat a sátrakban heverészve töltöttük el, felüdítő alkonyatra várva. Rémesen unalmas, leverő hatású nappalok voltak ezek. Az étkeink érintetlenül kerültek vissza a tábori konyhába; az italok pedig a hőség folytán élvezhetetlenek voltak. Egy heti táborozásunk után már csaknem valamennyiünkön mutatkoztak az idegesség őrző jelei. Némelyik gyengébb szervezetű bajtársunk nappali világosság mellett is hallucinálni kezdett. Ezek közé tartozott a szegény kis Mac Hurst hadnagy is, ki az édes anyai gondozás becéző jólétéből indult a csatasorba. Hiszen ismerték önköt: alig volt még túl a husz éven. Mondták is neki New-Yorkban, hogy ő még fiatal. A harci láz, mely bennünket a zászló alá vitt, benne is megvolt.

Egyedüli szórakozásunk e napok alkalmával abban állott, hogy a nap lementével bejártuk a tábor körületét, éji vadakra cserkészve, mik a juniusi ütközetben elesett katonák gyengén elhantolt testeit kaparták ki a homok alól.

Hihetetlen, mennyi sakál tanyázott körülünk, viaskodva a keselyük és varjak egész felhőszerű csapatával. Sohasem ismertem ezeket a fenevadakat, csak az iskola könyveiből. . . Oh, azokat sem feledjük el mi, akik ott táboroztunk. . . Az élő embert

nem támadják meg, mert éhségüket kielégítették az elesettek. Éjjel azonban nem hagytak aludni bennünket. Utálatos vonításuk hangjai, mik a néma éj csöndjében mértföldekig elhallatszanak, kísérteties hangverseny gyanánt szóltak szüntelenül virradatig. Igen, ezek a hangok is megmaradnak örök emlékezetül bennünk, összeelegyedve a többi emlékekkel: a forró nappal, az unalommal, az idegességgel és a bizonytalan holnap előérzetével . . .

*

Szombati napon történt, — a kilenczedikén táborozásunk idején.

Szép hűvös este volt. Mi, körülbelül heten a tisztikarból, az én sátram előtt heverésztünk pokróczainkon. A langyos szél, mely a hegyek mögül fúj, az illatos növények, narancsfák és ananászok leheletét hozta felénk; a sötét égboltozaton pedig mesébe illő pompával tündöklött a délszaki csillagzat miriádnyi fényessége.

Éppen az otthonokról folyt a szó. . . Dow hadnagy, a ki menyasszonyát hagyta Chicágóban, azt állította, hogy ő néha — talán a telepathia révén — álmában a hölgye szellemével beszélget.

Mi természetesen kikacagtuk őt. Dow azonban a legkomolyabb hangon jelentette ki, hogy ő hisz a lélekvándorlásban. És oly szakértelemmel szólott tétele mellett, annyi példát idézett megtörtént esetekből, hogy ketten-hárman a hallgatói közül már csaknem elhitték meséjét.

Mikor Dow hosszan tartott érvelését bevégezte, hirtelen csend lett. Nem tudom, hogyan jött, — valószínűleg a saját szerű körülmények, az éjszaka s a tulfeszült idegek hatásában történt — de egyszerre magam is hinni kezdtem azt, amit az imént még kikacagtam.

— Igen. A telepathia létezik. Én tudom, hogy van. És lélekvándorlás is van. És . . . igen, én hiszek neked Dow, — mondá Mac Hurst a végén, sőt elmondta a saját tapasztalatait is.

. . . Azt hiszem, ennek a beszélgetésnek volt köszönhető az, a mi Mac Hursttal a másik napon történt. Ezért tartottam szükségesnek ezt elmondani, hogy ti megértsétek az esetet, a mely oly sok gondolkozni valót hagyott a mi számunkra.

Hogy is történt csak? Nos, igen. Szombati napon volt tehát. Mi — mint már mondtam — a sátor előtt pokróczainkon hevertünk s az éjszaka hűsét élveztük, mikor a néma csöndben egyszerre csak karabély dőreje szólalt meg a táboron kívül, valami két mértföldnyi távolságban tőlünk.

Pillanat alatt talpon voltunk.

Öt perc mult el; mit sem hallottunk többé.

— Valamelyik őrszem lesz, a ki ellenséget vélt közeledni — mondotta Dow.

Alig fejezte be azonban mondatát, mikor az

előbbi irányból egyszerre tiz-tizenöt karabély dőreje hangzott felénk.

— Csakugyan ellenség lesz!

Az altisztek riadója csatasorba szólított. Három perc sem mulott el még, mikor az első század legénysége Kenedy őrnagygyal az élén már futamban neki indult az éjszakának . . .

Utána lassu, óvatos menetben a többi négy század.

*

Semmiség volt az egész. Néhány éhes spanyol katona — talán huszan sem voltak — a szétvert El-Caney egykori őrségéből, lopási szándékkal táborunkba akart behatolni. Azokkal folyt az ütközet. Tízet lelőttek közülök, a többieket lefegyverezték.

Dow, a ki szintén részt vett a kicsiny csetepatében, mesélte el nekünk, hogy Mac Hurst egyik spanyol katonát kardja egyetlen csapásával úgy sujtotta le, hogy annak karja tövében vált meg a testétől.

*

Másnap — vasárnap volt — két óra hosszat tartó esőt kaptunk, a mely lehűtötte a forróságot.

Délben — az istentisztelet után — Wheeler tábornok futárja az El-Paso előtt fekvő táborból parancsot hozott nekünk a másnapra szóló készülődésre.

Tudtuk mindannyian, hogy ütközet lesz ismét; a sejtelem azt is megsugta nekünk, hogy a leghevesebb lesz az, valamennyi eddigi összetűzéseink között; — és mégis valamennyien örömmel teltünk el, hogy homokbuczkáinkat elhagyhatjuk végre. — Önök tudják, mi volt az, ami következett: Santiago megszállása . . .

Az eső megszűntével még egy utolsó sétára indultunk, mintegy bucsut mondandó a végső kig megunt sivár tájéknak.

Mac Hurst, Dow, az őrnagy és én, két kadétunktól kísérve, az elmúlt éjjeli kisdéd csetepaté színterére mentünk.

A fiuk — különösen Mac Hurst és Dow — szinte lelkesülten beszéltek el a részleteket, akár csak valami világra szóló hadi művelet lett volna az, melynek hősei voltak.

— Erre jöttek be . . . Azon a ponton állott az őrszem, az aloé levelei mögött heverve . . . Amott üttünk rájuk mi . . . Látjátok, a homok még véres.

— És hol vannak az elesettek?

— Az elesettek? — kérdé az őrnagy. — Csakugyan, hol vannak?

Sakálok nem vihették el őket, mert a szintért a lezajlott összetűzés után egész éjjel megszállva tartották őrszemeink.

Az őrnagy kérdőre vont egy katonát; az megmagyarázta a dolgot: az elesetteket már hajnalban eltemették katonáink.

Visszafordultunk. Alig tettünk azonban tiz lépést, mikor Dow hirtelen megállott.

— Nézzetek csak! mi az ott?

Valami hosszú levelű dudvára mutatott.

— Hol? Mit látsz?

Valamennyien odaléptünk. A növény alatt egy élettelen emberi kar feküdt, melyet elfeledtek megcsönkített testéhez temetni. A még rajta tapadt véres ruhafoszlány a spanyol katonák öltözékére vallott.

Önkénytelenül fordultunk valamennyien Mac Hurst felé.

A fiatal tiszt gyermekes arcát fehér sápadtság borította el.

— Azt hiszem . . . igen; azé a katonáé volt . . . Gondolom, én vágtam le a karját . . . Persze, hogy . . .

Az őrnagy előszólitotta a távolabb álló katonát és megparancsolta, hogy az ott feledett kart a gazdájához hantolják el.

Visszatértünk sátorunkba, de valami sajátságos lehangoltság ütött volt közénk. A nap, az égető, gyilkos nap újra forrósággal tüzött a táborra.

Valahogyan ismét a telepathiáról kezdtünk beszélgetni. A lélek örök életéről pedig arra az élettelen karra tért át a szó.

— Nem cselekedtél helyesen, — mondta Dow tréfásan Mac Hurstnak — hogy azt a szerencsétlent megcsönkítettad.

A tréfa ránk is átharapódzott, különösen mert Mac Hurstot olyan levertnek láttuk.

— Bizony nem volt helyes. Mit is vétett neked az a szegény spanyol? Hiszen csak éhség gyötörte; csak lopni akart . . .

Az ostoba Mac Hurst pedig azt hitte, hogy mi komolyan beszéltünk.

— Én . . . a haza . . . én katona vagyok — dadogta nagynehezen.

Megsajnáltam a szegény fiut és erélyesen megintettem a tréfálkozókat. Erre Mac Hurst is újra vidám lett s többé szóba sem került a dolog.

Este, mielőtt nyugalomra tértünk volna, Dow teát készített, amelybe sok rumot öntött. És éjfél körül hangossá lett a sátor. Ütközetek előtt legvidámabb a katona mindig. A holnapi nap pedig melegnek ígérkezett.

Mac Hurst volt a lehangosabb közöttünk. Kaczagásai azonban valami idegenszerű vonással bírtak; néha hirtelen meg is állott közben, s ilyenkor mintha elsápadt volna. Két-három ízben arról a karról akart beszélni. Mi azonban nem engedték őt.

Éppen az asszonyokról folyt a szó — távoli kedveseinkről . . .

Dow, akinek az erős tea a fejébe látszott szállani, egy pillanatban elárulta nekünk, hogy ő magával hozta annak a spanyolnak a levágott kar-

ját . . . és a Mac Hurst ágyába csempészte . . . és már alig várja, hogy a hadnagy lefeküdjék.

Mindannyian kaczagtunk a bolondos Dow mókáin és felujítottuk a tea készletét.

*

Még most sem tudom, hogyan történt? Megoldhatatlan rejtély maradt az mindvégig. Hanem a vér csaknem megfagyott bennünk, mikor másnap reggel a kis Mac Hurstot megfojtva találtuk az ágyában.

Az a kar ott volt a vánkosa mellett; balkeze az élettelen kezét szorította . . . A saját jobbjá pedig az önön torkát tartotta átfogva . . . Igen. Unmaga volt az, aki magát megfojtotta.

A dolog részletes megítélésére azonban nem volt már időnk, mert El-Paso felé kellett elindulnunk s kiki a saját gondoljaival volt eltelve most.

Robespierre.

Párisban, a »Rue Saint Honoré«-ban, még ma is áll az a régi, híres kávéház, mely százesztendőss találkozó-helye a párisi színművészeknek.

Ezen, máskor oly kedvelt és látogatott kávéház, a francia forradalom rémuralma alatt teljesen ki volt halva. A régi vendégek közül csak még néhányan látogattak el rendszeren egy-egy parthie sakkra, a legnagyobb része azonban nem talált élvezetet ezen szórakozásban, különösen akkor, amikor minden ember feje állandó veszedelemben forogott; mert az, ki ma még szabadon járt-kelt, holnap már vagy a tömlőcz rideg falai között lelte magát, vagy feje a guillotín kése alatt hullott el.

Amellett e kávéház ablakaiból, mint egy páholyból nézve, rémséges kép volt naponta látható. A nap minden szakában szekereken hurczolták verpadra a vörös ingekbe öltöztetett királpárti elitelteteket, kísérve a rongyos csócseléktől, mely gúnyos, kárörvendő megjegyzésekkel mulatott az elitelték felett.

Ezen szörnyű látvány még a legkeményebb szívű emberre is borzasztó benyomást tett.

Robespierre, kinek köszívűségére ezen rémséges látványok a legcsekélyebb hatással sem voltak, szintén ama kevés vendég közé tartozott, akik még rendszeren eljártak a maguk sakk-parthiejára. Ő maga nem volt ugyan a legjobb játzók egyike, de dāmoni külseje és sötét tekintete rendszerint annyira lebilincselte partnerét, sőt elfogulttá tették azt, hogy vele szemben még a legjobb játzók is elveszítették a játszmát. Így azután gyakran megtörtént, hogy Robespierre órák hosszat várt valami partnert, mert senkinek sem volt kedve vele szemben ülni vagy vele játszani.

Egy este, amint így rendes szokása szerint megint várt egy partnerre, egy fiatal ember lépett be a kávéházba, szinte nőies tartással, hosszú, gesztenyeszínű haja sűrű fürtökben omlott széles vállaira. Egy pillanat alatt végigjárta szép, nagy szemeivel a termet s habozás nélkül, gyors lépésekkel egyenesen Robespierre asztalának tartott, vele szemben helyet foglalt s az asztalon már felállított sakk-táblán az egyik figurával mozdulatot téve, megkezdte a játékot. Robespierre szó nélkül követte a

példáját, s egy szó nélkül végig játszották a parthiet: a fiatal ember nyerte azt meg.

Megkezdették a második játszmát, s azt is a fiatal ember nyerte meg. »Nagyon jó volt, nagyon jó volt«, mondá Robespierre, midőn a második parthienak is vége volt. »De tulajdonképpen mibe is játszottunk?« — »Egy ember fejébe! Én megnyertem azt, adja nekem, de gyorsan, mert különben holnap már a hóhér rendelkezik felette s a nyaktiló bánik el vele« — volt a válasz, és zsebéből egy iv papiroost huzva ki, azt Robespierre elé tette. A papiroson egy parancs volt olvasható, mely a forradalmi bizottság által fogva tartott és halálra ítélt ifj. gróf R... szabadon bocsátását tartalmazta. Csak még Robespierre aláírása hiányzott a parancs alól.

Robespierre gondolkodás nélkül aláírta azt s e szavakkal adta az ifjunak vissza:

»Csak azt szeretném még tudni, hogy ki ön polgártárs?«

»Mondja inkább polgártársnő«, felelé az ifju. »Én nő vagyok és menyasszonya R. grófnak«. — Könnyedén meghajtá magát és gyorsan távozott.

ANEKDOTAK.

Gyönyör. *Jó barát:* Ej, ej, de ragyog az arczod! Bizonyosan nagyon epedő szerelmes leveleket kapsz a menyasszonyodtól?

Tanító: Igazán mondhatom, hogy gyönyörű leveleket. Nem hiányzik azokban, barátom, de még egy vesszőcske sem.

Az ostobák falujából. *Idegen:* Bácsi, igaz az, hogy ebben a faluban olyan ostobák az emberek?

Bácsi: Az még nem volna baj, uram. Hanem az, hogy aki ebbe a faluba belép, mindjárt buta számárrá válik.

A hős. *Drámaíró:* Mit, engem mer ön gyáva embernek nevezni? Engem? . . . Hát tudja-e ön azt, hogy a multkor, amidőn legujabb darabomat adták, háromszor is felmentem a színpadra? ! Tudja ön azt? . . .

Kedvező alkalom. *Férj* (súgva a feleségének, akit egy idegen ur épp most mentett ki a vízből): Tudod fiam, ha az az ur netán . . . netán feleségül akarna venni . . . én nem görditenék akadályt az utatokba. Én szívesen adnám beleegyezésem a váláshoz.

Diák henczegés. Barátom, olyan vizsgát tettem, hogy a tanárok örömeükben éjjeli zenével tiszteltek meg.

Mély titok. Husvéti gyónáson volt a more. A pap figyelmeztette, hogy mindent be kell vallani, még olyat is, ami mély titok

— Tudok én olyat is, — nágyon mély, hát a sént átyát vézsetém udá.

Jó egy óra hosszat vezette a more a papot, míg egy ürgelyukhoz érkeztek.

— Itt ébbén ázs irgélyukbán nyócz irgékélék

ván, — szolt titokzatosan a cigány — dé még né mondja sénkinék, mért há mégtudják á rájkók. kisédik á fiá irgéket, mielőtt mégnónének.

A jövő századból. *Udvarló.* Óh drága Aranka, milyen gyönyörűség is szeretni, a sziv dobog s a vér gyorsabban lüktet!

Kisasszony (okleveles orvos, megtapogatja ütérét). Hah, ön meg akar csálni! Az ön ütőere egészen rendesen ver, percenkint hetvenkettőt!

Olvasóink figyelmébe ajánljuk a következő könyveket:

1. Vasuti élet.

— Irta: Temesváry Alajos. —

Ebben a művében szerző keresetlen egyszerűséggel, de megrázó színekben festi a vasuti életnek fáradsalmait, kinlódását, nehézségeit, de különösen ezernyi veszélyeit, s a történetek, melyeket itt elmond, igazán megható részleteket tárnak fel az olvasó előtt ebből a ritka nehéz életből. A könyv annál értékesebb, mert szerző a benne szereplő embereket mind ismerte, a velük történt borzalmas eseményeket részben közvetlenül is megfigyelte. Aki elolvasta ezeket a történeteket, az más szemmel fogja nézni a vasuti embert és más véleménynyel lesz annak szolgálata felől. A könyvet tagjaink le szállított árban, 60 krajczár beküldése mellett rendelhetik meg kiadóhivatalunkban.

2. Bumli.

— Irta: Temesváry Alajos —

Lapunk szerkesztőjének ezen újabb könyvéről elég annyit mondanunk, hogy aki a vasuti életnek derűs oldalait, kaczagató fonákságait is meg akarja ismerni, az olvassa el a Bumlit. Nem fogja sajnálni sem a fáradságot, sem a pénzt, amit reá fordított. Csak arra a néhány vig dologra kell utalnunk, ami lapunkban a szerző tollából eddig megjelent és mindenki tisztában lesz azzal, hogy jó könyvet kap pénzeért. Ára *egy korona*, mely lapunk kiadóhivatalához küldendő be.

Aki egyszerre rendel meg mind a két könyvet, azokat összesen két koronáért kapja.

E két könyvnek nem volna szabad hiányoznia egy vasutas házában sem.

3.

Csitt-csatt.

— Irta: Csitt. Fordította: Csatt. —

Igen mulattató, pikáns novellafüzér. De csak felnőttek számára íródott. Bolti ára 3 korona, a »Kitartás« tagjai ellenben 2 korona beküldése ellenében rendelhetik meg kiadóhivatalunknál.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Hú olvasó. Nem bánjuk, ez egyszer kivételesen figyelembe vesszük kérését és megfelelünk a feltett kérdésre. Tehát: a szivarszipka és a kopókutya között az a különbség, hogy a szivarszipkának kopik a szopókája, a kopókutyának meg szopik a kopókája. — Ámde kijelentjük, hogy többé ilyen rébuszok megfejtésére hajlandók nem vagyunk, még akkor sem, ha ön — fogadásokat tesz a mi találékonyságunkra. Egyszer majd nagyon pórul járhat ilyen fogadásokkal!

K. I., 100. Ugyán-ugyan, már hogy lehet ilyen naiv dolgokat kérdezni? Legjobb, ha egy régi anekdotával felelünk az ön kérdésére:

Az őrnagy szemlét tart és roppant mord arczczal kérdi az egyik közlegénytől: Tudsz úszni? — Tudok. — Hol tanultál? — A vízben.

Víg novella. Ahhoz, hogy valaki nagyon bolondokat tudjon mondani, nem mindig kell különös talentum.

Görög és társa, Kocsonyavár. A nagy értekezleten a »saját külön«-nek hiányát igaz megütközéssel tapasztaltuk. A szaksajtó így karolja fel az ügyet?

Máté Kertész Mihály, Uj-Székely, 16 korona 39 fillért; *Schmiedt Lajos, Szabadka,* 37 korona 44 fillért; *Vizvári Antal, Királyháza,* 44 korona 72 fillért; *Szelkó János, M.-Hosszurét,* 14 korona 20 fillért; *Radó Ignác, Kis-Czell,* 7 korona 56 fillért; *Dobos Elek, Szombathely,* 5 korona 24 fillért köszönettel nyugtazzuk, megfelelően elszámoltuk. — *Házmán József, Ebszőny,* december, január, február, márczius, április, május és június hónapokra, főlöleg 90 fillér; *Vörös Miklós, Brassó,* február, márczius és április hónapokra; *Feledy József, Péczel,* május óra; *Farkas András, Selyp,* június és július hónapokra; *Deák István, Budapest,* június és július hónapokra; *Klucsik János, Zólyom,* július óra; *Bartus Elek, Torontál-Vásárhely,* július óra; *Gregorcsék Oszkár, Uj-Verbász,* július óra; *Jódal Gyula, Török-Becse,* július óra; *Farkas Mihály, Török-Becse,* július, augusztus és szeptember hónapokra könyveltük.

Felelős szerkesztő: **Temesváry Alajos.**

Állomás-csere.

Melyik állomási előljáró kartársam volna hajlandó velem cserélni — bármely üzletvezetőség területéről — olyan állomásról, ahol gyermekeimet középiskolába járathatnám.

Fényes Dávid
Körös-Ladány.

Ügyvédi iroda áthelyezés.

Bródy Lajos ügyvédi irodáját Nagy-Károlyból **Budapestre** (VII., Erzsébet-körút 42. sz. alá) helyezte át.

Melyik vasuti tisztviselőnek

volna szándékában egy csinos, művelt és háziasan nevelt leányt nőül venni?

Arczképpel ellátott ajánlatok »15000 korona« jeligével a kiadóhivatalba kéretik.

!!! Uj találmány !!!

„Radicin”

az egyedüli szer, mely egyszerű kezelés mellett minden nemü **tyukszemot** és börkeményedést 6—10 nap alatt **gyökerestül** eltávolít **ára 70 fillér** 80 fillér előzetes beküldése mellett bérmentve megküldeti

„Pedestin”

a leggyorsabb s feltétlenül biztos eredménnyel használható bármily régi, idült **lábizzadás ellen.** Az izzadás már az első használat után megszűnik s pár napi használat után végleg elmarad.

Ára 70 fillér, postán bérmentve 80 fillér.

Központi szétküldés:

KÖLCSEY Z. LAJOS

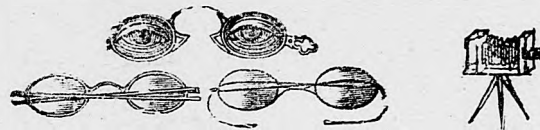
BUDAPEST, VI., Sziv-utcza 26.

HATSCHÉK BÉLA

lát- és műszerész

BUDAPEST, csak VII., Erzsébet-körút 5. sz.

(a New-York kávéháztól 2-ik ház).

Látszerészeti cikkekben, emberi műszerek minden színben 10 koronától feljebb (műszerek betételeért külön díj nem lesz számítva).

Szemüvegek, orrcsüptetők, minden szemhez külön választva 2 koronától feljebb.

Színházi és tábortábori látcsövek börtökkel 10 koronától feljebb.

Légszűrők, különböző célra szolgáló hőmérők stb. 1 koronától feljebb.

Rajzeszközök, mérőszalagok, mérőpálczák, szintezők stb.

Fényképezési cikkekben kézi és állványos kamarák a hozzá szükséges kellekkel gyári áron (sötét szoba használat- és tanításért külön díj felszámítva nem lesz).

Villamos házi sürgöny és telefonok berendezése és azok jókarban tartása ép ugy a

Villamos világítási berendezések vagy azok átalakítása stb. a legolcsóbb áron számítva.

Árjegyzékemet az üzletemben díjtalanul adom.

Vidékre bérmentve küldöm.

☛ Központi telefon-összeköttetés 62—87. ☛

A »Kitartás« egyesület tagjai, tagsági jegyük felmutatása ellenében, 15% árkedvezményben részesülnek, mely kedvezményből csak a fényképezési papírok és cikkek vannak kizárva.